

Sygn.akt III AUa 572/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 stycznia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Dorota Elżbieta Zarzecka (spr.)

Sędziowie: SA Alicja Sołowińska

SA Sławomir Bagiński

Protokolant: Agnieszka Charkiewicz

po rozpoznaniu na rozprawie 17 stycznia 2018 r. w B.

sprawy z odwołania (...) S.A. w O.

przy udziale zainteresowanych: T. B., Przedsiębiorstwa Produkcyjno - Handlowego (...) Sp. z o.o.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne

na skutek apelacji (...) S.A. w O.

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 17 maja 2017 r. sygn. akt IV U 381/17

I. **oddala apelację,**

II. **zasądza od (...) S.A. w O. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.**

SSA Sławomir Bagiński SSA Dorota Elżbieta Zarzecka SSA Alicja Sołowińska

Sygn. akt III AUa 572/17

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z 5 stycznia 2017 r., działając na podstawie przepisów ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.) stwierdził, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne: emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe T. B. z tytułu zatrudnienia jako pracownik u płatnika składek (...) S.A. wynosi w lipcu 2013 r. kwotę 5.373,99 zł, a w październiku 2013 r. kwotę 5.670,80 zł.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył (...) S.A., wnosząc o jej zmianę i uznanie, że ubezpieczony z tytułu wykonywania pracy na podstawie umów o dzieło zawartych w dniach: 29 lipca 2013 r., 7 października 2013 r. i 17 października 2013 r. nie podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym jako pracownik (...) S.A. oraz że (...) S.A. nie jest płatnikiem składek na jego ubezpieczenie z tytułu pracy świadczonej na rzecz (...) sp. z o.o.

W odpowiedzi na odwołanie ZUS wniósł o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z 17 maja 2017 r. odwołanie oddalił (punkt I) oraz zasądził od (...) S.A. na rzecz ZUS 90 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (punkt II).

Sąd pierwszej instancji ustalił, że T. B. od 1 czerwca 2005 r. jest zgłoszony do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek (...) S.A. Do 31 marca 2007 r. zatrudniony był w charakterze stażysty, następnie do 31 października 2013 r. na stanowisku elektromechanika. Ubezpieczony świadczył pracę w dziale technicznym (...), gdzie także zajmował się naprawą i konserwacją maszyn. W ramach umowy o pracę zajmował się również obsługą wózka podnośnikowego.

(...) S.A. (dawniej (...) S.A.) współpracuje z Przedsiębiorstwem Produkcyjno-Handlowym (...) sp. z o.o. w O.. W ramach tej współpracy odwołujący zleca zainteresowanej spółce m.in. usługi w zakresie bieżących napraw (czyszczenie, ocena stanu faktycznego, wymiana uszczeltek, konserwacja, regulacja, malowanie i znakowanie) i kapitalnych remontów armatury przemysłowej (zawory), a także dokonywania prób ciśnieniowych, sprawdzania poprawności działania i wystawiania atestów z przeprowadzonych prób. W dniu 1 kwietnia 2013 r. (...) S.A. zawarł z Przedsiębiorstwem Handlowym (...) sp. z o.o. w O. umowę, w której zainteresowany przyjął do realizacji świadczenie czynności obsługi magazynowej dostaw membran. Zakres usług obejmował: rozpakowanie membran z kartonów, zapakowanie membran do worków foliowych, oznakowanie każdej membrany etykietą identyfikacyjną, rozłożenie membran do właściwych palet, rozstawienie palet w magazynie z wykorzystaniem wózków widłowych zleciennodawcy. W ramach przedmiotowej umowy zainteresowany zobowiązał się do niezatrudniania pracowników odwołującego. W dniach 29 lipca 2013 r., 7 i 17 października 2013 r. zainteresowany zawarł z T. B. trzy umowy nazwane umowami o dzieło. Przedmiotem tych umów było wykonanie przez ubezpieczonego zlecanych usług, polegających na obsłudze prac remontowych przy maszynie konfekcyjnej H. o nr. ew. 1 i 2 poprzez operowanie wózka podnośnikowego specjalistycznego w wydziale (...) S.A. (umowa (...)) oraz operowanie wózkiem podnośnikowym specjalistycznym przy wymianie czterech wsporników łożysk liniowych ramy windy przy maszynie konfekcyjnej H. o nr. ew. 1 w wydziale (...) S.A. (umowa (...)). Ubezpieczony za wykonane usługi otrzymał wynagrodzenie: w lipcu 2013 r. – 350 zł i w październiku 2013 r. w kwotach 350 zł i 234 zł. W ramach zawartych umów o dzieło (później ocenionych przez ZUS, jako umowy o świadczenie usług) ubezpieczony na terenie przedsiębiorstwa odwołującego i na jego rzecz, wykonywał jedne z czynności, które normalnie wykonuje na stanowisku pracy oraz przy użyciu tych samych narzędzi, co w ramach zawartej umów o pracę z odwołującym z tym, że poza normatywnym czasem pracy. Czynności wykonywane przez ubezpieczonego w ramach zawartych umów cywilnoprawnych nadzorowane były przez przedstawicieli zainteresowanego Przedsiębiorstwa Handlowego (...) sp. z o.o., jak i przez pracowników odwołującego, którzy na co dzień nadzorują jego pracę. Przełożony ubezpieczonego wiedział o zawartych przez niego umowach z zainteresowanym przedsiębiorstwem.

W tak ustalonym stanie faktycznym sprawy Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie płatnika składek (...) S.A. nie zasługiwało na uwzględnienie. Sąd odwołał się przy tym do przepisów ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, określających zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym oraz obliczania i opłacania składek, tj.: art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 1, art. 18 ust. 1 i 3, art. 20 ust. 1, art. 46 ust. 1, art. 8 ust. 1 i ust. 2a tej ustawy. Za bezsporne Sąd uznał, iż w okresach wskazanych w zaskarżonej decyzji Przedsiębiorstwo Handlowe (...) sp. z o.o. w O. zawarło z T. B. umowy zlecenia oraz że ubezpieczony pozostawał w stosunku pracy z (...) S.A., a czynności wykonywane przez niego w ramach umów z zainteresowanym były rzeczywiście wykonywane na rzecz (...) S.A. Istota sporu sprowadzała się do ustalenia, czy do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia należy uwzględnić przychód uzyskany przez ubezpieczonego w ramach realizacji umów cywilnoprawnych. Odnosząc się do art. 8 ust. 2a ww. ustawy Sąd wskazał, że sporna jest interpretacja wykonywania przez zainteresowanego w ramach tych umów pracy na rzecz jego pracodawcy. Natomiast wobec braku zarzutu dotyczącego prawidłowości sposobu wyliczenia podstawy wymiaru składek w zaskarżonej decyzji, kwestia ta - jako niesporna - nie stanowiła przedmiotu badania Sądu.

Zdaniem Sądu Okręgowego, art. 8 ust. 2a ww. ustawy nie tylko rozszerza pojęcie „pracownika”, ale też kreuje definicję pracowniczego tytułu obowiązkowych ubezpieczeń społecznych, łącząc obowiązek podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom jako pracownik z aktywnością pracownika w ramach stosunku pracy oraz dodatkowo w ramach umowy cywilnoprawnej zawartej przez niego z pracodawcą lub osobą trzecią, ale wykonywaną na rzecz pracodawcy. Utrwalony jest pogląd, iż hipotezą normy prawnej, wynikającej z art. 8 ust. 2a objęte są dwa rodzaje relacji pomiędzy zainteresowanymi podmiotami:

- pierwszą jest sytuacja, gdy oba stosunki (pracowniczy i cywilnoprawny) dotyczą tych samych podmiotów jednocześnie występujących wobec siebie w roli pracodawcy - zleceniodawcy i pracownika - zleceniobiorcy,

- drugą jest sytuacja, gdy na istniejący stosunek pracy nakłada się stosunek cywilnoprawny między pracownikiem i osobą trzecią, na podstawie, którego pracownik wykonuje pracę na rzecz pracodawcy (zleceniobiorcy itp.) w ramach łączącej pracodawcę z ową osobą trzecią (zleceniodawcą i inną w rozumieniu prawa cywilnego) umownej więzi prawnej. W tym ostatnim przypadku to w istocie pracodawca jest rzeczywistym beneficjentem pracy świadczonej przez pracownika - zleceniobiorcę, bez względu na to, czy w trakcie jej wykonywania pracownik pozostawał pod faktycznym kierownictwem pracodawcy i czy korzystał z jego majątku. W ocenie Sądu Okręgowego taka sytuacja miała miejsce w niniejszej sprawie.

Sąd wskazał, że art. 8 ust. 2a ww. ustawy dotyczy z reguły takiej pracy wykonywanej na podstawie umowy cywilnoprawnej na rzecz pracodawcy, która mogłaby być świadczona przez jej wykonawcę w ramach stosunku pracy z tym pracodawcą, z tym że musiałby on wówczas przestrzegać przepisów o godzinach nadliczbowych, powierzeniu pracownikowi do wykonywania pracy innej, niż umówiona (art. 42 § 4 k.p.) i innych ograniczeń i obciążeń wynikających z przepisów prawa pracy. Zdaniem Sądu Okręgowego, w rozpoznawanej sprawie doszło do wypełnienia hipotezy wskazanego przepisu. Wnioskodawca zawarł umowy z Przedsiębiorstwem Handlowym (...) sp. z o.o., które to spółka realizowała również w drodze umów cywilnoprawnych zawartych z pracownikami odwołującego, w tym z zainteresowanym. Niekwestionowane były ustalenia organu rentowego, że zainteresowany wykonywał zawarte umowy w miejscu świadczenia pracy i przy użyciu narzędzi skarżącej spółki. Wykonywał on więc pracę na rzecz pracodawcy i to ten podmiot był beneficjentem korzyści wynikających z realizacji umowy. Świadczy o tym również okoliczność, iż ubezpieczony wykonywał zleczone mu czynności także w ramach łączącego go z odwołującym stosunku pracy.

Podstawowym skutkiem uznania osoby wskazanej w art. 8 ust. 2a za pracownika jest objęcie jej obowiązkowymi ubezpieczeniami: emerytalnym, rentowymi, chorobowym i wypadkowym tak, jak pracownika (art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1 i art. 12 ust. 1 ww. ustawy). W związku z tym, osoba ta podlega obowiązkowi zgłoszenia do wymienionych ubezpieczeń społecznych, a obowiązek ten obciąża płatnika składek (art. 36 ust. 1 i 2 ustawy). Jest on także zobowiązany obliczać, rozliczać i przekazywać składki co miesiąc do ZUS (art. 17 ust. 1 ustawy).

W ocenie Sądu Okręgowego, mając na uwadze, że w stosunku do pracownika płatnikiem składek jest pracodawca (art. 4 pkt 2 lit. a ww. ustawy), a art. 8 ust. 2a rozszerza pojęcie pracownika na jego dalszą aktywność w ramach umowy cywilnoprawnej, jeżeli w jej ramach świadczy on pracę na rzecz swojego pracodawcy, naturalne i zgodne z wykładnią literalną tego przepisu jest uznanie, że także w zakresie tej sfery aktywności należy go uznać na potrzeby ubezpieczeń społecznych za pracownika tego właśnie pracodawcy. Za taką wykładnią przemawia także art. 18 ust. 1a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, według którego w przypadku ubezpieczonych, o których mowa w art. 8 ust. 2a, w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe uwzględnia się również przychód z tytułu umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo umowy o dzieło. Z przepisu tego wynika, że płatnikiem jest pracodawca, a przychód z tytułu umowy cywilnoprawnej jedynie „uwzględnia się” w podstawie wymiaru składek z tytułu stosunku pracy. Pracodawca, ustalając podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu stosunku pracy powinien więc zsumować wynagrodzenie z umowy cywilnoprawnej z wynagrodzeniem ze stosunku pracy.

Wniosek powyższy nie budzi wątpliwości w przypadku pracownika, z którym sam pracodawca zawarł umowę cywilnoprawną w sytuacji określonej w art. 8 ust. 2a. Takie rozwiązanie wydaje się również uzasadnione w sytuacji, gdy umowa cywilnoprawna została zawarta z innym podmiotem (osobą trzecią), lecz praca w jej ramach jest wykonywana na rzecz pracodawcy. Obowiązki płatnika powinny obciążać podmiot, na rzecz którego praca w ramach umowy cywilnoprawnej jest faktycznie świadczona, i który w związku z tym uzyskuje jej rezultaty, unikając obciążeń i obowiązków wynikających z przepisów prawa pracy. Sąd Okręgowy zauważył, że wskazanej w art. 18 ust. 1a operacji uwzględnienia w podstawie wymiaru składek z tytułu stosunku pracy przychodu uzyskiwanego z tytułu umowy cywilnoprawnej nie jest w stanie wykonać osoba trzecia, będąca zamawiającym (zlecającym) w umowie cywilnoprawnej zawartej z pracownikiem. Teoretycznie może ona nawet nie wiedzieć, że zleceniobiorca (przyjmujący zamówienie) jest pracownikiem podmiotu, dla którego świadczy usługi (wykonuje dzieło) w ramach własnej umowy. Wobec tego Sąd przyjął, że pracodawca, którego pracownik wykonuje na jego rzecz pracę w ramach umowy zlecenia zawartej z osobą trzecią, jest płatnikiem składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe z tytułu tej umowy.

W orzecznictwie sądów powszechnych powyższa kwestia nie budzi wątpliwości interpretacyjnych. Sąd Najwyższy wyroku z 7 lutego 2017 r., sygn. akt II UK 693/15 stwierdził, że: „praca wykonywana na rzecz pracodawcy” to praca, której rzeczywistym beneficjentem jest pracodawca, niezależnie od formalnej więzi prawnej łączącej pracownika z osobą trzecią. Oznacza to, że bez względu na rodzaj wykonywanych czynności przez pracownika wynikających z umowy zawartej z osobą trzecią oraz niezależnie od tożsamości rodzaju działalności prowadzonej przez pracodawcę i osobą trzecią, wystarczającą przesłanką zastosowania art. 8 ust. 2a jest korzystanie przez pracodawcę z wymiernych rezultatów pracy swojego pracownika, wynagradzanego przez osobą trzecią ze środków pozyskanych od pracodawcy na podstawie umowy łączącej pracodawcę z osobą trzecią. Z punktu widzenia przepływów finansowych, to pracodawca przekazuje osobie trzeciej środki na sfinansowanie określonego zadania, stanowiącego przedmiot swojej własnej działalności, a osoba trzecia, wywiązując się z przyjętego zobowiązania, zatrudnia pracowników pracodawcy. Wszystko to zaś ma na celu obniżenie kosztów zatrudnienia przez zastąpienie „oskładkowanego” wynagrodzenia za pracę „nieoskładkowanym” wynagrodzeniem za wykonanie dzieła lub za wykonanie usług.

W tych okolicznościach Sąd Okręgowy podzielił stanowisko organu rentowego, iż skoro zainteresowany pozostawał w stosunku pracy z odwołującym i wykonywał na rzecz tej spółki pracę w ramach umowy cywilnoprawnej, to konsekwencją takiego uznania jest ustalenie, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia stanowi sumę przychodów uzyskiwanych przez ubezpieczonego z tytułu umów o pracę i zawartych umów zlecenia.

Sąd Okręgowy uznał, iż brak było podstaw do uwzględnienia wniosku (...) S.A., który w oparciu o art. 177 § 1 pkt 3¹ k.p.c. domagał się zawieszenia postępowania w sprawie. Przepis ten daje sądowi możliwość fakultatywnego zawieszenia postępowania w sytuacji, gdy wynik innej, toczącej się już sprawy przed Trybunałem Konstytucyjnym, ma zasadnicze znaczenie dla rozstrzygnięcia rozpatrywanej sprawy. Zdaniem Sądu, w sytuacji, gdy sąd orzekający jest w stanie sam ustalić wszystkie istotne okoliczności sprawy, niezasadne jest zawieszanie postępowania w oparciu o powołany wyżej przepis. Wnioskodawca domagał się zawieszenia postępowania z uwagi na skierowane do Trybunału Konstytucyjnego pytanie prawne Sądu Apelacyjnego w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 27 października 2015 r. sygn. akt III AUa 766/14: czy art. 8 ust.2a w zw. z art. 4 pkt 2a za ustawy z 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych rozumiany w ten sposób, że płatnikiem składek za osobą wykonującą pracę na podstawie umowy zlecenia zawartej z osobą trzecią, jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy, jest ten pracodawca, jest zgodny z art. 2 w zw. z art. 64 ust. 3 oraz w zw. z art. 84 Konstytucji RP. Sąd Okręgowy wskazał, że na dzień wyrokowania w niniejszym postępowaniu Trybunał Konstytucyjny nie tylko nie wydał orzeczenia, ale również nie wyznaczył terminu rozprawy w celu rozpoznania pytania. Samo zakwestionowanie konstytucyjności przepisów rangi ustawowej przez powołane do tego organy, nie oznacza automatycznego wyłączenia tych norm z porządku prawnego. Do czasu wydania rozstrzygnięcia przez Trybunał Konstytucyjny stwierdzającego niezgodność przepisów z Konstytucją, przepisy te podlegają stosowaniu i mogą stanowić podstawę prawną rozstrzygnięcia sądowego.

Mając na uwadze powyższe, Sąd pierwszej instancji oddalił odwołanie na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. O kosztach orzekł na zasadzie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych wskazując, iż wartość przedmiotu sporu w sprawie wynosi 303 zł.

Apelację od powyższego wyroku wniosła (...) S.A. Zaskarżyła wyrok w całości i zarzuciła:

a) sprzeczność ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, polegającą na nieprawidłowym przyjęciu, że:

- ubezpieczony wykonywał na terenie przedsiębiorstwa odwołującego i na jego rzecz obsługę wózka podnośnikowego, którą normalnie wykonuje na stanowisku pracy, w ramach zawartej umowy o pracę z odwołującym, podczas gdy z zeznań ubezpieczonego wynika, że w ramach swoich obowiązków nie zajmował się takimi czynnościami,

- ubezpieczony wykonywał pracę na rzecz odwołującego, podczas gdy z protokołu odbioru prac i zeznań zainteresowanej wynika, że odbiorcą tych prac była spółka P.H. (...) sp. z o.o., a nie odwołujący;

b) naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez błędną (dowolną, nie zaś swobodną) ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego prowadzącą do błędnego przyjęcia przez Sąd I Instancji, że rzeczywistym i wyłącznym beneficjentem czynności wykonywanych przez ubezpieczonego na podstawie umów o dzieło zawartych z firmą P.H. (...) sp. z o.o. jest (...) S.A. mimo, że:

- z protokołu odbioru prac realizowanych przez ubezpieczonego wynika, że odbiorcą tych prac była spółka P.H. (...) sp. z o.o., a nie odwołujący,

- (...) S.A. i P.H. (...) sp. z o.o. związane były stałymi umowami o współpracę, których przedmiot prac pokrywał się z czynnościami wykonywanymi przez ubezpieczonego w ramach umów o dzieło,

- z ww. umów wynika, iż odwołująca sprzeciwiała się zatrudnianiu swoich pracowników przez P.H. (...) sp. z o.o.,

- zakres i miejsce wykonywania prac przez ubezpieczonego w ramach umów o dzieło nie pokrywały się z zakresem jego obowiązków jakie miał w komórce, w której był zatrudniony,

c) naruszenie art. 8 ust. 2a ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych przez jego wadliwą wykładnię i przyjęcie, że ów przepis stanowi rozszerzenie pracowniczego tytułu obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom społecznym, co wpływa na sposób ustalenia podstawy wymiaru składek na to ubezpieczenie, mimo że z treści tego przepisu nie można wprost wyinterpretować, kto jest w takiej sytuacji płatnikiem składek,

d) naruszenie art. 18 ust. 1 i 1a w zw. z art. 8 ust. 2a ustawy systemowej przez wadliwą wykładnię i zastosowanie polegające na błędnym przyjęciu, że odwołujący zobowiązany był do wspólnego rozliczenia i zapłaty składek na ubezpieczenie społeczne od wynagrodzenia wypłaconego ubezpieczonemu przez spółkę (...) sp. z o.o. jako podmiot trzeci, w związku z zawartymi przez zainteresowanego z tym podmiotem umowami o dzieło i przyjęciu, że odwołujący miał możliwość uwzględnienia przychodu z tytułu zawartej umowy o dzieło, a co za tym idzie prawidłowego ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z uwzględnieniem przychodu z tytułu tych umów,

e) naruszenie art. 177 § 1 pkt 3¹ k.p.c. poprzez jego niezastosowanie, mimo że nie zaistniały przesłanki do fakultatywnego zawieszenia postępowania na wskazanej podstawie.

Mając na uwadze powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę wyroku przez ustalenie, że ubezpieczony z tytułu wykonywania pracy na podstawie umów o dzieło zawartych w dniach: 29 lipca 2013 r., 7 i 17 października 2013 r. nie podlegał obowiązkowemu ubezpieczeniu jako pracownik płatnika składek — (...) S.A. oraz że (...) S.A. nie jest płatnikiem składek na jego ubezpieczenie z tytułu pracy świadczonej na rzecz Przedsiębiorstwa Produkcyjno-

Handlowego (...) sp. z o.o. Skarżący wniósł również o zasądzenie od organu rentowego na jego rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Ponadto skarżący powołując się na art. 177 § 1 pkt 3¹ k.p.c. ponownie wniósł o zawieszenie niniejszego postępowania z urzędu do czasu rozstrzygnięcia sprawy zawisłej przed Trybunałem Konstytucyjnym pod sygn. akt P 1/16, zainicjowanej pytaniem prawnym Sądu Apelacyjnego w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 27 października 2015 r. sygn. akt III AUa 766/14.

W odpowiedzi na apelację organ rentowy wniósł o jej oddalenie w całości oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego od odwołującego na rzecz organu rentowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd pierwszej instancji prawidłowo przeprowadził postępowanie dowodowe. W swoich ustaleniach i wnioskach nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny dowodów, wynikającej z art. 233 k.p.c. Nie popełnił uchybień zarówno w zakresie ustalenia stanu faktycznego, jak i jego subsumpcji do obowiązujących przepisów prawa. Nie dopuścił się uchybień, które mogłyby uzasadniać instancyjną ingerencję w treść zaskarżonego orzeczenia.

Sąd Apelacyjny podziela stanowisko tego Sądu, iż wyłącznym beneficjentem czynności wykonywanych przez T. B., na podstawie umów nazwanych umowami o dzieło, zawartych 29 lipca 2013 r., 7 i 17 października 2013 r. z (...) sp. z o.o. była spółka (...) S.A. W konsekwencji (...) S.A. była również płatnikiem składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne ubezpieczonego z tytułu tych umów, na podstawie art. 8 ust. 2a ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

Sąd odwoławczy oceniając jako prawidłowe ustalenia faktyczne i rozważania prawne dokonane przez Sąd pierwszej instancji uznał je za własne, co oznacza, iż zbędnym jest ich szczegółowe powtarzanie w uzasadnieniu wyroku Sądu odwoławczego (por. wyrok Sądu Najwyższego z 5 listopada 1998 r., sygn. I PKN 339/98, OSNAPiUS z 1999 r., z. 24, poz. 776).

Odnosząc się do zawartych w apelacji zarzutów, nie można zgodzić się ze skarżącym, iż ustalenia Sądu Okręgowego pozostają w sprzeczności z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym. Z zeznań T. B. wynika, że w spornym okresie pracował on w (...) S.A. jako specjalista utrzymania ruchu w dziale zajmującym się naprawą i konserwacją maszyn. W ramach umów zawartych z (...) sp. z o.o. zobowiązał się on natomiast do wykonania czynności polegających na: obsłudze prac remontowych przy maszynie konfekcyjnej H. i elementach windy poprzez operowanie wózkiem podnośnikowym w wydziale (...) S.A. Ubezpieczony wykonywał zlecone mu prace na sprzęcie należącym do spółki (...). Obsługę maszyny miał wyuczoną, z uwagi na fakt, że obsługiwał ją w ramach zatrudnienia wykonywanego na podstawie umowy o pracę w M.. Jak zeznał, prace wynikające z umów o dzieło wykonywał na terenie zakładu pracy pracodawcy, w swoim wydziale i na tym samym obszarze maszyn. Wykonaną przez niego pracę odbierał pracownik wydziału, w którym był zatrudniony. Ubezpieczony nie miał wiedzy aby ktokolwiek ze spółki (...) brał udział w nadzorze lub odbiorze tej pracy (zeznania, k. 46odw. – 47). Sąd Apelacyjny w pełni podziela ustalenia poczynione przez Sąd Okręgowy w oparciu o zeznania ubezpieczonego, które należy uznać za wiarygodne. Co prawda z zeznań J. W., prezesa zarządu (...) sp. z o.o. (k. 47) wynikało, że nadzór nad pracą ubezpieczonego spoczywał na spółce (...), a jedynie w końcowym odbiorze prac uczestniczyli zarówno pracownicy spółek (...), jak i P., jednak zeznania te nie są zdaniem Sądu wiarygodne w zakresie, w jakim pozostają w sprzeczności z zeznaniami ubezpieczonego. J. W. wskazał, że prace T. B. odbierał pracownik spółki (...), który uczestniczył w tym zadaniu w celu zachowania zasad bezpieczeństwa, jednak nie znajduje to potwierdzenia w zeznaniach ubezpieczonego. Poza tym, nawet gdyby pracownik spółki (...) był obecny przy odbiorze prac wykonywanych przez T. B., to nie zmienia to faktu, iż jego praca w rzeczywistości wykonywana była na rzecz (...) S.A., na terenie zakładu tej spółki, przy użyciu należących do niej maszyn i narzędzi oraz że ostatecznego odbioru prac dokonał kierownik wydziału spółki (...).

Również argument, iż (...) S.A. i (...) sp. z o.o. związane były stałymi umowami o współpracę, których zakres pokrywał się z czynnościami wykonywanymi przez ubezpieczonego w ramach umów o dzieło nie oznacza, iż (...) S.A. nie może być płatnikiem składek ubezpieczonego z tytułu tych umów. Okoliczności sprawy świadczą bowiem jednoznacznie o tym, że prace zlecone w ramach umów zawartych przez T. B. z (...) sp. z o.o. były w rzeczywistości wykonywane na rzecz (...) S.A. Nie ma przy tym znaczenia, czy spółka ta miała wiedzę o zatrudnieniu jej pracownika przez (...) sp z o.o., czy też że wprost sprzeciwiała się takiemu zatrudnieniu. Z zeznań prezesa zarządu spółki P. J. W. wynika, że mimo iż wiedział, że nie powinien zatrudniać pracowników spółki (...) do realizacji zadań wynikających z umowy o współpracę zawartej między tymi dwiema spółkami i co do zasady nie zatrudniał tych pracowników, to zawarł umowy z ubezpieczonym z uwagi na wygodę, niższe koszty i krótki termin wyznaczony na wykonanie określonych w tych umowach prac. Zatem po stronie spółki (...) sp. z o.o. istniała świadomość, iż zawarcie tych umów z pracownikiem spółki (...) może spowodować po stronie spółki (...) skutek, w postaci uznania jej za płatnika składek na ubezpieczenia społeczne zleceniobiorcy.

Zgodnie bowiem z treścią art. 8 ust. 2a ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, za pracownika, w rozumieniu ustawy, uważa się także osobę wykonującą pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy.

Należy zgodzić się z tym, że przepis art. 8 ust. 2a ww. ustawy nie stanowi wprost o tym, kto jest płatnikiem składek na ubezpieczenia społeczne pracownika, z którym zawarte zostały umowy cywilnoprawne, o których mowa w tym przepisie. Zdaniem Sądu Apelacyjnego należy jednak podzielić interpretację tej normy prawnej dokonaną przez organ rentowy oraz Sąd pierwszej instancji, które uznały, że przepis ten przewiduje, że za osobę wykonującą pracę na podstawie umowy o dzieło, w ramach której wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy, należy traktować jak pracownika w rozumieniu przepisów tej ustawy. Osoba ta, w zakresie podlegania ubezpieczeniom społecznym, jest zatem traktowana jak pracownik nie tylko z tytułu zatrudnienia pracowniczego, ale także z tytułu zawarcia umowy cywilnoprawnej, co stanowi swoiste rozszerzenie pracowniczego tytułu podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym i w konsekwencji wpływa na sposób ustalenia podstawy wymiaru składek na te ubezpieczenia, którą w takim przypadku stanowi zarówno wynagrodzenie ze stosunku pracy, jak i wynagrodzenie wynikające z umowy cywilnoprawnej.

Naturalną konsekwencją powyższego jest natomiast to, że płatnikiem składek na te ubezpieczenia jest pracodawca, z którym osoba ta pozostaje w stosunku pracy. Zgodnie bowiem z definicją zawartą w art. 4 pkt 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych – płatnikiem w stosunku do pracowników jest pracodawca. Natomiast w myśl art. 18 ust.1 tej ustawy, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych wymienionych w art. 6 ust. 1-3 (w tym pracowników) stanowi przychód, o którym mowa w art. 4 pkt 9 i 10, z zastrzeżeniem ust. 1a i 2, ust. 4 pkt 5 i ust. 12. Natomiast zgodnie z art. 18 ust. 1a, w przypadku ubezpieczonych, o których mowa w art. 8 ust. 2a, w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe uwzględnia się również przychód z tytułu umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo umowy o dzieło. Wbrew zarzutom zawartym w apelacji, w ocenie Sądu Apelacyjnego w sprawie niniejszej nie doszło do naruszenia wyżej wymienionych przepisów prawa materialnego.

Pogląd, że płatnikiem składek w sytuacji, jaka ma miejsce w sprawie niniejszej winien być pracodawca znajduje swe umocowanie także i w tym, że to na jego rzecz praca w ramach umowy cywilnoprawnej jest faktycznie świadczona i to on uzyskuje jej rezultaty, unikając obciążeń oraz obowiązków wynikających z przepisów prawa pracy. Celem wprowadzenia takiej regulacji, jak podkreślił Sąd Najwyższy w wyroku z 3 kwietnia 2014 r. w sprawie II UK 399/13 (Lex numer 1458679) było po pierwsze: ograniczenie korzystania przez pracodawców z umów cywilnoprawnych celem zatrudnienia własnych pracowników dla realizacji tych samych zadań, które wykonują oni w ramach łączącego strony stosunku pracy, by w ten sposób ominąć ograniczenia wynikające z ochronnych przepisów prawa pracy i uniknąć obciążeń z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne od tychże umów. Po wtóre: ochrona pracowników

przed skutkami fluktuacji podmiotowej po stronie zatrudniających w trakcie procesu świadczenia pracy, polegającej na przekazywaniu pracowników przez macierzystego pracodawcę innym podmiotom (podwykonawcom), którzy zatrudniają tych pracowników w ramach umów cywilnoprawnych w ogóle nieobjętych obowiązkiem ubezpieczeń społecznych (umowa o dzieło) lub zwolnionych z tego obowiązku w zbiegu ze stosunkiem pracy (umowa agencyjna, zlecenia lub inna umowa o świadczenie usług, do której stosuje się przepisy o zleceniu). Tym samym dla celów ubezpieczeń społecznych wykonywanie pracy na podstawie umów cywilnoprawnych zawartych z pracodawcą, jak i zawartych wprawdzie z osobą trzecią, ale gdy praca wykonywana jest na rzecz pracodawcy, jest traktowane tak, jak świadczenie pracy w ramach klasycznego stosunku pracy, łączącego jedynie pracownika z pracodawcą, także w zakresie określenia osoby płatnika składek.

Prawidłowo zatem Sąd pierwszej instancji uznał, iż w okolicznościach niniejszej sprawy doszło do wypełnienia hipotezy zawartej w art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Podstawą do zastosowania art. 8 ust. 2a były ustalenia, iż T. B. wykonywał zawarte z (...) sp. z o.o. umowy w miejscu świadczenia pracy u (...) S.A. i przy użyciu narzędzi tego pracodawcy, spółka (...) korzystała z efektów jego pracy, a ubezpieczony wykonywał czynności tożsame z przedmiotem spornych umów również w ramach stosunku pracy łączącego go z (...) S.A. Należy zatem uznać, że w sprawie niniejszej miała miejsce sytuacja, w której pracodawca w wyniku umowy zawartej ze zleceniodawcą przyjął w ostatecznym rozrachunku rezultat pracy wykonanej na rzecz zleceniodawcy przez zleceniobiorcę przy czym nastąpiło to w wyniku zawarcia umowy zlecenia (o dzieło) z osobą trzecią oraz zawartej umowy cywilnoprawnej między pracodawcą a zleceniodawcą (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 14 września 2017 r. w sprawie III AUa 739/16, lex numer 2396189).

Skarżący zarzuca w apelacji ponadto obrazę art. 177 § 1 pkt 3¹ k.p.c. Zgodnie z tym przepisem Sąd może zawiesić postępowanie z urzędu jeżeli rozstrzygnięcie sprawy zależy od wyniku postępowania toczącego się przed Trybunałem Konstytucyjnym albo Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Zawieszenie postępowania, o jakim mowa w tym przepisie ma charakter fakultatywny, co oznacza, że może mieć miejsce, o ile sąd w okolicznościach konkretnej sprawy uzna to za celowe. Taka sytuacja może mieć miejsce, gdy sąd orzekający ma wątpliwości co do zgodności z Konstytucją normy prawnej stanowiącej podstawę rozstrzygnięcia i sam wystąpił w tej sprawie do Trybunału Konstytucyjnego lub uczynił to inny sąd. Co prawda Sąd Apelacyjny w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 27 października 2015 r. (sygn. akt III AUa 766/14) skierował do Trybunału Konstytucyjnego pytanie prawne: czy art. 8 ust. 2a w zw. z art. 4 pkt 2a za ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych rozumiany w ten sposób, że płatnikiem składek za osobę wykonującą pracę na podstawie umowy zlecenia zawartej z osobą trzecią, jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy, jest ten pracodawca, jest zgodny z art. 2 w zw. z art. 64 ust. 3 oraz w związku z art. 84 Konstytucji RP. Słusznie zauważył jednak Sąd pierwszej instancji, na dzień wyrokowania w niniejszym postępowaniu (również w postępowaniu apelacyjnym) Trybunał Konstytucyjny nie wyznaczył jeszcze nawet terminu rozprawy w celu rozpoznania tego pytania. W ocenie Sądu Apelacyjnego, w sprawie niniejszej przepis stanowiący podstawę prawną zaskarżonej decyzji - art. 8 ust. 2a ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych jest na tyle jednoznaczny, że umożliwia wydanie rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie i brak jest podstaw do uznania, iż dopiero od wyniku postępowania toczącego się przed Trybunałem Konstytucyjnym zależy rozstrzygnięcie tej sprawy. W ocenie Sądu Apelacyjnego nie było więc przesłanek do zawieszenia postępowania w oparciu o art. 177 § 1 pkt 3¹ k.p.c.

Reasumując, w ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd pierwszej instancji prawidłowo uznał za organem rentowym, że z uwagi na treść art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych T. B. z tytułu umów nazwanych umowami o dzieło, zawartych z (...) sp. z o.o. w dniach 29 lipca 2013 r., 7 października 2013 r. i 17 października 2013 r. podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym jako pracownik (...) S.A. oraz że (...) S.A. jest płatnikiem składek na jego ubezpieczenie również z tytułu zawarcia tych umów.

Dlatego też apelacja podlegała oddaleniu, o czym Sąd orzekł na podstawie art. 385 k.p.c. – punkt I sentencji wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł zgodnie z zasadą odpowiedzialności za jego wynik, na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c., zasądzając na rzecz organu rentowego stawkę wynagrodzenia pełnomocnika określoną w § 2 pkt

1 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych w brzmieniu obowiązującym od 27 października 2016 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1804), tj. 240 zł, mając na uwadze wartość przedmiotu sprawy określoną w apelacji na kwotę 303 zł (wysokość spornych składek na ubezpieczenia społeczne) – punkt II sentencji wyroku.

SSA Sławomir Bagiński SSA Dorota Elżbieta Zarzecka SSA Alicja Sołowińska